

מנחות כה: על מה הציץ מרצה

מהלך סתירת הברייתות והתירוצים

ת"ר (ברייתא קמייתא): דם שנטמא וזרקו -

בשווג הורצה; במזיד לא הורצה (להתיר הבשר באכילה, קנס, יבמות צ.).

בציבור - בכל אופן הורצה. בגוי - בכל אופן לא הורצה.

ורמינהו (ברייתא בתרייתא): על מה הציץ מרצה?

על דם, בשר, חלב - שנטמאו בין בשווג בין במזיד וכו', בין ביחיד בין בציבור.

הסתירה: מזיד דיחיד: בקמייתא לא הורצה (קנס), בבתרייתא הורצה!

[א] רב יוסף: בתרייתא ר' יוסי היא, שאינו קונס (לגבי תרם מן הטמא על הטהור, דת"ק קונס במזיד).

קושי - בזו הציץ מרצה על הבשר; אך תניא דלר' יוסי אינו מרצה על אכילות, אלא לר' אליעזר!

תירוץ: איפוך: לר' יוסי הציץ מרצה על אכילות (כהעמדת רב יוסף), לרבי אליעזר לא.

מתקיף רב ששת: אי אפשר להפוך, שהרי תניא שטמא האוכל אחרי זריקה בשר שנטמא לפני

זריקה חייב כי הציץ מרצה (ונחשב נותר לטהורים) - אלמא יש

ריצוי-ציץ על אכילות (כמו הברייתא שרב יוסף העמיד כר' יוסי),

ומאידך נקט דווקא טמא ולא יוצא, שאין זריקה מועילה לו וזו

שיטת ר' אליעזר במעילה!

[ב] רב חסדא: בתרייתא ר' אליעזר היא, שציץ מרצה על אכילות, וגם הוא אינו קונס לגבי תרומה.

קושי - אמנם בתרומה אינו קונס את המזיד (תרם מן הטמא), אך בקדשים, חמורים, מניין שאינו קונס?

תירוץ: אם נחלק לענין קנס בין תרומה וקדשים - לא נמצא פְּמִי להעמיד את הברייתא הנ"ל.

[ג] רבינא: אין זו מחלוקת; אלא - בקמייתא הזריקה היא שהיתה במזיד (אין מרצה, קנס), ובבתרייתא

הטומאה היא שהיתה במזיד (מרצה). [והברייתות דיקו בלשונן].

[ד] רב שילא: כרבינא אך להפך - בקמייתא הטומאה היתה במזיד (אין מרצה), ובבתרייתא הזריקה

היא שהיתה במזיד (מרצה).

קושיות - זה הפוך מן הלשון בשתי הברייתות: בקמייתא 'שווג' ו'מזיד' קאי אטומאה (סמוכה להן),

ובבתרייתא קאי אזריקה (סמוכה להן)!

תירוצים: הברייתות קיצרו בלשונן, ויש להסבירן כנ"ל.

סיכום התירוצים בטבלה (ללא המו"מ)

	ברייתא קמייתא: ביחיד, דם שנטמא וזרקו במזיד לא הורצה (קנס)	ברייתא בתרייתא: הציץ מרצה על הדם (ועל בשר) שנטמא אף במזיד ביחיד	
א	רבנן, קונסים במזיד	ר' יוסי, שאינו קונס (לגבי תרומה)	רב יוסף
ב	רבנן, קונסים במזיד	ר' אליעזר, שאינו קונס (לגבי תרומה)	רב חסדא
ג	זריקת הדם במזיד (והטומאה אף בשווג)	הטומאה (אף) במזיד והזריקה בשווג	רבינא
ד	הטומאה במזיד (והזריקה אף בשווג)	זריקת הדם (אף) במזיד והטומאה בשווג	רב שילא

[כ"ו בסיון התשפ"ד]